

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

Savet Republičke radiodifuzne agencije doneo je odluku da od Ministarstva kulture zatraži saglasnost da se elektronski mediji, u zemljotresom pogođenom Kraljevu, oslobode plaćanja naknade prema Agenciji, na period od šest meseci. Predstavnici Saveta i Agencije posetili su elektronske medije u Kraljevu (tri televizije, četiri radio stanice i dopisništvo RTS-a) i zaključili da su posledice zemljotresa ugrozile normalan rad medijskih kuća, a da su zaposleni u ovim institucijama pretrpeli velike štete. Prihodi od marketinga ne postoje ili su na tako niskom nivou da su beznačajni, a ne postoje ni nagoveštaji da bi se oni mogli značajnije popraviti. Mediji u Kraljevu su dodatno opterećeni plaćanjem režijskih troškova, distribucijom programa putem kablovskog sistema i naknadama drugim institucijama u državi, navodi se u saopštenju od 17.11.2010. godine.

Navedena odluka Saveta Republičke radiodifuzne agencije, koliko god na prvi pogled bila pozitivna, navodi na razmišljanja koja se tiču položaja Republičke radiodifuzne agencije, odnosno njene autonomije. Naime, shodno odredbama Zakona o radiodifuziji, Agencija je samostalna, odnosno nezavisna organizacija koja vrši javna ovlašćenja u skladu sa zakonom i propisima donetim na osnovu zakona. Jedna od ključnih mera regulacije, čijom primenom Agencija utiče na radiodifuziju u Srbiji, trebalo bi da bude politika utvrđivanja naknada. Naknade se, opet shodno Zakonu, utvrđuju i zavisno od programske koncepcije emitera, odnosno porekla i vrste programa koji emituje, i to na način kojim se stimuliše emitovanje određenih društveno poželjnih programa. Takođe, svrha naknade je obezbeđivanje finansijske nezavisnosti regulatora i pokrivanje troškova regulacije. Zakon, međutim, predviđa da visinu naknade Agencija utvrđuje uz saglasnost Vlade Republike Srbije, te bi odsustvo te saglasnosti u nekom konkretnom slučaju, moglo da predstavlja način na koji vlast može da utiče na odluke Agencije. U konkretnom slučaju postoje dva problema. Prvi, što Zakon ne predviđa da eventualne elementarne nepogode, odnosno pogođenost pojedinih emitera njima, mogu biti od značaja za određivanje visine naknade. Ovo bi moglo biti prepoznato kao propust zakonodavca. Drugi problem, autori ovog izveštaja vide u činjenici da je Savet Republičke radiodifuzne

agencije uopšte tražio od Ministarstva kulture saglasnost da se elektronski mediji u zemljotresom pogođenom Kraljevu oslobode plaćanja od naknade prema Agenciji na period od šest meseci. Tačno je da se, shodno Zakonu, visina naknade utvrđuje uz saglasnost, ali ne Ministarstva kulture, nego Vlade Republike Srbije. Ono što je izvesno, jeste da situacija kreirana zemljotresom u Kraljevu i željom Agencije da pomogne medijima iz tog područja, otkriva još jednom i ranije prepoznat nedostatak Zakona o radiodifuziji. On se ogleda u činjenici da su ovlašćenja Agencije da naknade za emitovanje efikasno koristi kao mehanizam regulacije medijskog tržišta u Srbiji, ozbiljno ograničena odnosno, nedovoljno precizno definisana.

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE (RATEL)

RATEL je tokom novembra okončao javnu raspravu o Nacrtu Pravilnika o visini naknade za korišćenje radio-frekvencija. Nacrt se od starog Pravilnika razlikuje toliko, koliko se i kriterijumi za određivanje naknade za korišćenje radio-frekvencija predviđeni novim Zakonom o elektronskim komunikacijama, razlikuju od onih u bivšem Zakonu o telekomunikacijama. Stari Zakon poznao je kao kriterijum i stepen razvijenosti područja na kome se prostire rad radio stanice, koji kriterijum novi Zakon ne poznaje. Ovo potencijalno dovodi do izjednačavanja naknada u područjima sa različitim stepenima razvijenosti. Primedbe koje su se mogle čuti iz medijskog sektora, odnosile su se na to da drugi korektivni mehanizam za određivanje visine naknade, koji postoji u Zakonu o elektronskim komunikacijama, nije adekvatno iskorišćen. Taj kriterijum je kriterijum potrebe da se osigura uvođenje novih usluga, tržišna konkurencija i racionalno korišćenje radio-frekvencijskog spektra. Autorima ovog izveštaja čini se da propuštanje da se naknada za korišćenje radio-frekvencija u nerazvijenim područjima dodatno umanji, a kako bi se osiguralo uvođenje novih usluga, tržišna konkurencija i racionalno korišćenje radio-frekvencijskog spektra, može voditi daljem produbljivanju jaza između razvijenih i nerazvijenih područja Srbije.

DRŽAVNI ORGANI

3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

Kako je ranije u ovom izveštaju navedeno, tokom novembra Narodna skupština Republike Srbije nije raspravljala ni o jednom zakonu koji bi bio od posebnog značaja za medijski sektor. U istom

periodu održane su dve sednice Odbora za kulturu i informisanje Narodne skupštine Republike Srbije. Na ovim sednicama, međutim, razmatrani su načini predstavljanja kulturnih vrednosti Srbije na evropskoj sceni, kao i Predlog zakona o zadužbinama i fondacijama, ali ne i pitanja koja bi se neposredno ticala medijske scene.

4. MINISTARSTVO KULTURE

Izjave ministra kulture, Nebojše Bradića, date u više navrata tokom oktobra, a u kojima je najavljivao da će Nacrt medijske strategije početkom novembra biti predstavljen javnosti, nisu se, nažalost, obistinile. Medijskim i novinarskim udruženjima bilo je iz Ministarstva najavljivano da će Nacrt medijske strategije svetlost dana ugledati prvo 16-tog, a zatim 22. novembra. Predstavljanje Nacrta je, međutim, ponovo odloženo i sada se spekuliše sa krajem januara 2011. godine, kao sa terminom njegovog objavljivanja. Javnost očekuje da ovo neće biti samo još jedno od niza odlaganja i neispunjenih obećanja koja prate proces usvajanja Medijske strategije Srbije. Podsetimo, prethodno je, nakon objavljivanja Medijske studije, na čijoj su izradi radili eksperti koje je angažovala Evropska komisija, a koja je najavljivana kao osnov za izradu Medijske strategije, bilo najavljeno da će serija okruglih stolova na kojima se o Medijskoj studiji raspravljalo, a koji su održani tokom septembra, biti praćena simultanim radom na Nacrtu, odnosno da će na svakom narednom okruglom stolu, Ministarstvo objavljivati zaključke sa prethodnog, koji će, objedinjeni zapravo predstavljati svojevrsan Nacrt strategije. Ovo se nije dogodilo, čak i ako je Ministarstvo angažovalo konsultantsku kuću PricewaterhouseCoopers da napiše Nacrt Strategije. Prema izjavama iz Ministarstva kulture, ono što je napisano, a što niko van Ministarstva nije video, zapravo je samo deo Strategije, i to onaj deo koji se odnosi na „obaveze Srbije na evropskom putu“, dok se finansijske analize tržišta, kako bi ovaj dokument bio kompletiran, još čekaju. Takođe nezvanično, problematični delovi Strategije su oni koji zahtevaju donošenje političke odluke o sudbini državnih medija, modelima finansiranja i ideji iznetoj u Medijskoj studiji, kojom se preporučuje formiranje većeg broja regionalnih javnih servisa. Sve jači utisak u medijskim i novinarskim udruženjima jeste da Ministarstvo zapravo kupuje vreme i traži način da rešenja koja su udruženja tokom okruglih stolova žestoko kritikovala, ipak na neki način uključi u Strategiju. Ono što je, sa druge strane, posebno opasno, jeste činjenica da druga ministarstva već planiraju određena rešenja iz svojih nadležnosti, što je postalo očigledno predlaganjem Nacrta Zakona o oglašavanju od strane Ministarstva trgovine i usluga, koji ni na koji nije usaglašen sa stavovima koji su se čuli tokom rasprave o Medijskoj strategiji, te koji buduću Strategiju razvoja medijskog sektora dovodi u pitanje pre nego što je i usvojena.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE

5. OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma

Kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma – OFPS saopštila je da, po osnovu kontakata sa inostranim organizacijama za zaštitu prava proizvođača fonograma i interpretatora iz Evrope i sveta, ostvarenih na konferenciji Global Performance Rights Committee, održanoj pod pokroviteljstvom IFPI (međunarodne federacije industrije fonograma) u Kopenhagenu krajem oktobra, očekuje u narednom periodu zaključenje nekoliko međunarodnih ugovora koji bi se odnosili na recipročnu zaštitu.

Članom 186 Zakona o autorskom i srodnim pravima, predviđeno je da je svaka organizacija za kolektivnu zaštitu autorskog i srodnih prava dužna da, na osnovu ugovora sa odgovarajućim inostranim organizacijama, obezbeđuje kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava domaćih nosilaca u inostranstvu, kao i stranih nosilaca u Republici Srbiji. Ovu obavezu organizacija je dužna da ispuni u roku od pet godina od dana sticanja prve dozvole za obavljanje delatnosti. Podsećamo, OFPS je svoju prvu dozvolu dobio još 14.6.2002. godine, a u prethodnom periodu mu se često prigovaralo da nije uspeo da zaključi dovoljan broj ugovora sa odgovarajućim inostranim organizacijama. Prema informacijama dostupnim na sajtu OFPS-a, ova organizacija do sada ima zaključene ugovore sa sledećim inostranim organizacijama: SCPP – Francuska, VOIS – Rusija, UMA – Ukrajina, SENA – Holandija, PPL - Velika Britanija, RPA – Rusija, EFY – Estonija, PROPHON – Bugarska, Zavod IPF – Slovenija i ZAPRAF – Hrvatska.

6. PI - Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava interpretatora

Upravni odbor Organizacije za kolektivno ostvarivanje prava interpretatora (PI), sazvaio je, na sednici održanoj 22. novembra, redovnu sednicu Skupštine organizacije za 22. decembar. Pored usvajanja završnog računa, te izveštaja Upravnog i Nadzornog odbora, predviđeno je i da Skupština donese odluke koje se tiču promene pravne forme i usklađivanja sa Zakonom o udruženjima.

U prelaznim odredbama Zakona o autorskom i srodnim pravima predviđeno je da postojeće organizacije za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava koje su obavljale poslove ostvarivanja ovih prava pre stupanja na snagu novog zakona iz 2009. godine, nastavljaju sa radom, ali da su dužne da usklade svoj statusni oblik i svoje poslovanje sa odredbama novog zakona u roku od godinu dana od dana njegovog stupanja na snagu. U navedenom smislu postojeće organizacije su dužne da izvrše prijavu upisa i promene pravne forme u Registar udruženja i podnesu zahtev za brisanje iz Registra privrednih subjekata u koji su upisani. Kako je Zakon o autorskom i srodnim pravima stupio na snagu 24. decembra 2009. godine, to PI praktično pokušava da izvrši ovu zakonsku obavezu u poslednjim danima predviđenog roka. Da li će u tome i uspeti, ostaje da se vidi. Druge dve organizacije kojima je Zavod za intelektualnu svojinu izdao dozvole za kolektivno ostvarivanje prava, Sokoj i OFPS, uskladile su se još u martu, odnosno aprilu ove godine.